

Han Yu

De leraar

VERTALING
PAUL VAN ELS

Han Yu (768-824), een belangrijk schrijver, dichter en staatsambtenaar uit de Tang-dynastie, leefde in tijden van grote maatschappelijke wanorde en onzekerheid. Niet lang voor zijn geboorte had een desastreuze opstand een grote slag toegebracht aan de elitecultuur, die eeuwenlang gedomineerd was door taoïstische en boeddhistische invloeden. Na de opstand grepen geletterden steeds vaker terug naar confucianistische ideeën als leidraad voor de samenleving. In de literatuur kwam bovendien de Oud Prozabeweging op, die een heldere en bondige schrijfstijl voorstond in de geest van de oudste Chinese prozawerken. Han Yu's geschriften gelden als hoogstandjes in het Oud Prozaggenre en met zijn felle betogen tegen boeddhisme en taoïsme wordt hij ook gezien als belangrijk vertegenwoordiger van het nieuwe confucianisme. De onderstaande tekst dateert van 802.

In het verleden had iedereen die leerde een leraar. De leraar is degene die de Weg doorgeeft, onderricht verschaft en dwalingen verhelpt. Geen mens is alwetend bij geboorte en wie is in staat zonder dwaling te zijn? Dwalen en geen leraar volgen, dat is een dwaling die nooit verholpen zal worden.

Zij die vóór mij geboren zijn, hebben de Weg eerder vernomen dan ik. Ik neem hen tot leraar. Zij die na mij geboren zijn, hebben de Weg soms ook eerder vernomen dan ik. Ik neem hen tot leraar. Ik neem de Weg tot leraar, wat maakt het dan nog uit of zij jonger of ouder zijn dan ik? Hoog of laag, oud of jong, dat bestaat voor mij allemaal niet. Waar de Weg is, daar is mijn leraar.

Helaas! Het is zo lang geleden dat mensen hun weg naar een leraar vonden! En het is juist zo moeilijk om mensen zonder dwaling te laten zijn! De oude wijzen staken hoog boven de mensen uit. Toch stelden ook zij vragen aan een leraar. De mensen van tegenwoordig staan ver beneden de wijzen, maar schamen zich om te leren van een leraar. Zo worden de wijzen steeds wijzer en de onnozelen steeds onnozeler. Komt het niet hieruit voort dat de wijze wijs is en de onnozele onnozel?

Mensen houden van hun kinderen en kiezen een leraar om die te onderwijzen. Zelf schamen ze zich echter om van een leraar te leren. Wat een dwaling! De leraar van hun kinderen geeft ze boeken en leert ze lezen. Dat is niet wat ik bedoel met iemand die de Weg doorgeeft en dwalingen verhelpt. Wie voor het leren lezen wel een leraar neemt, maar voor het verhelpen van dwalingen niet, die leert het kleine maar laat het grote na. Ik zie de logica daar niet van in!

Geestelijken, geneesheren, muzikanten en ambachtslieden schamen zich er niet voor om elkaar tot leraar te nemen. Maar wanneer de edelen spreken over leraren en leerlingen, dan gooien ze die op één hoop en maken hen belachelijk. Desgevraagd leggen ze uit: 'Die en die zijn even oud, dus hun begrip van de Weg is vergelijkbaar.' Heeft de leraar een lage positie, dan schamen ze zich daarvoor. Bekleedt de leraar een hoog ambt, dan neigen ze naar vleierij. Triest! De weg van de leraar wordt niet meer begrepen. De edele van tegenwoordig kijkt neer op geestelijken, geneesheren, muzikanten en ambachtslieden, terwijl zijn kennis niet kan tippen aan die van hen. Is dat niet vreemd?

De wijze heeft geen vaste leraar. Confucius had Meester Tan, Chang Hong, Meester Xiang en Lao Dan als leraar. Meester Tan en de andere leraren haalden het in waardigheid niet bij Confucius. Die zei echter: 'Waar drie mensen gaan, daaronder bevindt zich mijn leraar.' De leerling doet dus niet altijd onder voor zijn leraar, de leraar is niet altijd waardiger dan zijn leerling. In het vernemen van de Weg is er nu eenmaal eerder en later, en ieder heeft zijn eigen specialisme. Zo is het en niet anders!

Li Pan, een jongen van zeventien jaar, is verzot op oude teksten en volledig thuis in de zes kunsten, de klassieken en de commentaren. Niet gebonden door de conventies van deze tijd is hij nu bij mij in de leer. Ik bewonder het dat hij in staat is de Weg van de oudheid te bewandelen en heb dit opstel voor hem geschreven.